

Löständerna

I staden Istanbul, i Dragoman House, i anslutning till Palais de Suède finns sedan 1962 ett svenskt forskningsinstitut. Institutet erbjuder forskare att bl.a. studera språkvetenskap och västasiatisk kultur. En majdag 1965 anlände en ny äktsvensk stipendiat från Uppsala i Sverige. Mannen, vi kan kalla honom Sven Tillberg, tillhörde inte de blygsamma skara. Han lät genast meddela grannarna på svenska konsulatet att de nu hade att göra med Sveriges mest intelligenta man. Som bevis för detta påstående hänvisade Sven Tillberg till att han vid flera tillfällen överglänst dåtida välkända personer som Gunnar Hekcher och Sven Ohlin i akademiska kunskapstävlingar.

Med en oförtruten flit gav sig Sven Tillberg ut på den turkiska landsbygden för att söka efter språkliga och dialektala särarter. Det dröjde inte länge förrän han fylld av glädje och stolthet kunde meddela att han under stora strapatser funnit ett helt nytt språk! Än så länge hade han enbart identifierat en enda bärare av det nya språket, en äldre lantarbetare i en avlägsen by i nordöstra Turkiet. Teleprintertrafiken gick snart het mellan det Svenska Institutet i Istanbul och Institutionen för Språkvetenskap i Uppsala. Det beslutades att den turkiska lantarbetaren skulle inbjudas till Uppsala för att Tillberg där under kontrollerade former skulle kunna kartlägga det nya språket. Hur kommunikationen vid denna inbjudan gick till förtäljer inte historien men snart befann sig dock den åldrade turkiska lantarbetaren och Tillberg på en gemensam resa till Uppsala.

Väl framme i Uppsala påbörjades arbetet med det nya språket. Ett av löftena som hade givits till den unika turkiska språkbäraren inför hans resa till Sverige var att han i Sverige skulle få löständer. Mannen hade under sitt sannolikt 70-åriga liv saknat tänder under åtminstone 40 år. Med det offentligas välvilja påbörjades därför arbetet med att utprova proteser samtidigt som den språkliga dokumenteringen fortgick.

Historien om hur Sveriges intelligentaste man funnit ett nytt språk fick dock ett lika snabbt som snöpligt slut. Då den turkiska språkgästen så småningom fick sina vitskinande löständer på plats så visade det sig att det som framstätt som unikt egentligen bara var ett sludrigt uttal av en något förvirrad äldre lantarbetare med en odiskutabel turkspråkig bakgrund.

Historier som den berättade framstår i bästa fall som underhållande och kan locka till skratt. Orsaken till detta är ofta avståndet i tid och rum från den roande händelsen. Då, i stundens alvar, när sanningen uppenbarades så var det säkert många som kunde hålla sig för skratt. För att inte tala om de veckor då fortfarande den samlade klokskapen trodde att man stod inför en världssensation om än i det lilla formatet.

Här i Sverige har det under en längre tid funnits parallellhandlingar till den turkiska historien. Vi har under ett flertal år invaggat oss i tron att vi är världsledande inom en mängd olika områden. Vi har likt "Sveriges intelligentaste man" med en uttalad hybris under perioder ansett oss som världssamvete på den utrikespolitiska himmelen. Vi har under perioder skrutit med att ha världens mest utvecklade välfärdsamhälle. Vi har under många år ansett oss vara världsledande industrialster och vi har nyligen inrättat oss som världsledande inom IT samhället. Till skillnad från historien med Sven Tillberg så har vi i Sverige faktiskt under vissa perioder intagit världsställning i alla de uppräknade områdena. I likhet med Sven Tillberg har vi dock inte alltid haft tillräckligt med självkritik för att undvika förälskelse i vår egen spegelbild och därigenom skapa oförmåga att förstå när spelet håller på att förloras.

Man skulle kunna ta flera exempel från välfärdssamhället och industrin för att leda denna tes i bevis. Av utrymmesskäl får det dock räcka med ett exempel.

I dagarna har den internationella konsultfirman Andersen tillsammans med den europeiska sammanslutningen Growth Plus kommit ut med den årliga jämförelsestudien om förhållandena för entreprenörer och företagsutveckling i Europa och USA. Rapporten heter "Not Just Peanuts" med underrubriken, "stimulate an entrepreneur friendly environment 2001".

Rapporten har begränsat sin benchmarking till länder där liknande och jämförbara data är tillgängliga – Belgien, Frankrike, Tyskland, Italien, Nederländerna, Spanien, Storbritannien, Sverige, Österrike och USA. I studien har man undersökt och jämfört tre variabler: Tillgång till kapital, tillgång till human kapital och övergripande entreprenörsstödjande affärsmiljö/klimat.

Det skulle ta för lång tid att här beskriva hur arbetet bedrivits vad man dock kan konstatera är att Sverige år 2001 hade det sämsta resultatet. Enligt en poängberäkning fick Sverige 30 poäng medan det ledande landet Storbritannien fick 48 poäng följt av USA med 43 poäng.

Av de tre variablerna så hävdade Sverige sig väl vad avser tillgången på kapital det som framförallt drog ner bedömningen var faktorn humankapital och i viss mån affärsmiljöns utformning.

Rapporten skriver i sin sammanfattning: "Om Europa och dess länder vill bli den mest konkurrenskraftiga ekonomin i världen så måste man ge näring till skapandet av nya innovativa affärsmöjligheter och tillåta dessa att blomstra. Det är också nödvändigt att göra snabba och långtgående förändringar i lagstiftning och skatteregler....om tillväxtföretag hade tillgång till skicklig arbetskraft och om entreprenörskap var injutet i varje europeisk medborgares sätt att tänka, då skulle Europa blomstra"

Frågan är nu om vi i Sverige på det såväl nationella som lokala planet förstår att verklig intelligens inte ligger i förmågan att säga rätt saker utan att göra dem. I frågan om den turkiska lantarbetaren så är frågan om inte han var den mest intelligenta va dem alla. Han fick ju i alla fall både en resa och nya löständer.